

NOVA INDUSTRIJSKA POLITIKA KAO NOSILAC DINAMIČNOG RAZVOJA SRBIJE

Milena Lutovac Đaković

Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Beograd, Srbija

milena.lutovac@ekof.bg.ac.rs

ORCID: 0000-0003-1932-071X

Miloš D. Lutovac

Beogradska akademija poslovnih i umetničkih strukovnih studija, Beograd, Srbija

milosdlutovac@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-1833-6752

Aleksandar Živković

Univerzitet u Beogradu, Ekonomski fakultet, Beograd, Srbija

aca@ekof.bg.ac.rs

ORCID: 0000-0001-5696-5774

Članak je izlagan na X Internacionalnom naučnom skupu „EkonBiz: Ekonomski izazovi u uslovima ubrzanih globalnih promjena“, Bijeljina 16. i 17. jun 2022. godine

Apstrakt: Industrijska politika je važno sredstvo koje vladama omogućava da promovišu industrijski razvoj i ubrzaju ekonomski rast. Ipak, specifične mere koje su usvojene od strane uspešnih industrijalizovanih zemalja ne mogu se lako primeniti na ostale zemlje, ne samo zbog posebnih društveno-ekonomskih uslova pojedinačnih zemalja već i što promene u globalnom okruženju utiču na efikasnost instrumenata industrijske politike. Novi pristupi industrijskoj politici prisutni su širom sveta, naročito posle krize izazvane pandemijom koronavirusa. Jačanje industrijskog sektora je ključ oporavka. Da bi se postigao ovaj važan cilj, industrijska politika mora biti u centru reakcija vlada. Ne može se očekivati da se put razvoja karakterističan za visoko razvijene zemlje sveta primeni na Srbiju. Neophodna je promena dosadašnje strategije razvoja industrije Srbije. Cilj nove industrijske politike Srbije je da promoviše strukturne promene u industriji u korist proizvodnje roba i usluga sa većom dodatnom vrednošću, modernizacijom, integracijom u globalne lance vrednosti, razvojem ekonomije zasnovane na znanju i pozicioniranjem za Četvrtu industrijsku revoluciju. Analiza u radu posvećena je državnim podsticajima koji su deo nove industrijske politike Srbije i jedna su od mera pomoću kojih država utiče na povećanje obima

investicija, rast zaposlenosti i stvaranje privlačnijeg poslovnog ambijenta za domaće i strane ulagače.

Ključne riječi: industrijska politika, industrijska politika Srbije, razvoj

JEL klasifikacija: L52, O25

1. UVOD

U novije vreme javila se potreba za preispitivanjem značaja industrijske politike, čemu su u velikoj meri doprinele globalna ekonomska kriza i kriza izazvana pandemijom koronavirusa. Iz toga, javlja se ponovni interes za industrijsku politiku, koja se posmatra kao potencijalno efikasan instrument koji može da izvede industriju i ukupnu privredu na put oporavka. Deni Rodrik (2020) identifikuje niz trendova koji su doprineli ovom obnovljenom interesu. On sugerise da su se zemlje u razvoju pobunile protiv tržišno-fundamentalističkog pristupa i pojavila se potreba za proaktivnom vladinom politikom. Pored toga, pandemija je naglasila stratešku prirodu određenih sektora (npr. zdravstvo, poljoprivreda, logistika, IKT) i nametnula brzi pomak ka specifičnim vrstama proizvodnje (npr. uređaji i usluge u vezi sa zdravljem).

O značaju industrijske politike u savremenim uslovima u svojim radovima pisali su: Haraguci (2020), Cimoli (2020), Lin Jifu (2020), Mazukato (2020), Čang (1994), Hausman (2003), Rodrik (2008), Vejd (2012), Grinvold i Stiglic (2013), Vorvik (2013), Di Mejo (2014). Značajne studije o industrijskoj politici dali su Cimoli, Dosi i Stiglic (2009) i Stiglic i Lin Jifu (2013). Slučajeve Azije i Kine naročito su istražili Li i Frer (2013). Analizirajući iskustva SAD i Evrope Mazukato (2013) je ukazala na potrebu za sprovođenjem javnih akcija u oblasti inovacija i industrijskih promena. U evropskim zemljama na važnost industrijske politike ukazali su Koriat (2004), Pianta (2010), Lukese i Pianta (2012), Reinstaler et al. (2013), Aiginder (2014). Autori su se u svojim radovima složili da nije više pitanje zašto je potrebna industrijska politika već kako je sprovesti.

Tradicionalno, industrijska politika je prvenstveno imala za cilj povećanje produktivnosti i konkurentnosti, kako bi uticala na bolji industrijski rast i razvoj. Postavlja se pitanje u kojoj meri buduća industrijska politika može predstavljati direktnu polugu za promovisanje održivih strukturnih promena zasnovanih na ljudskom razvoju, društvenoj koheziji i održivosti.

Nova industrijska politika Srbije će biti usmerena na stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta, otklanjanje tržišnih i vladinih propusta, zadovoljenje specifičnih potreba zasebnih sektora sa proizvodima i uslugama sa visokom dodatnom vrednošću. Na taj način stvoriće se uslovi za povećanje konkurentnosti industrije Srbije, integraciju u globalne lance vrednosti, razvoj ekonomije zasnovane na znanju, izgradnju sektora povezanih sa ciljevima održivog razvoja i konkurentno pozicioniranje industrije za Četvrtu industrijsku revoluciju (Lutovac, 2020, str. 205).

Prilikom vladine podrške industrijskom razvoju u vidu državnih podsticaja, Srbija bi trebalo da poštuje pravila Evropske unije o državnoj pomoći, da harmonizuje svoju industrijsku politiku sa industrijskom politikom Evropske unije, da obezbedi transparentnost programa državnih podsticaja i konstantno proverava efikasnost njihove upotrebe. Državna pomoć može da bude opravdana ukoliko generiše investicione projekte koji se bez postojanja programa podsticaja ne bi realizovali i ako pozitivni efekti realizacije tih projekata značajno nadilaze direktne i indirektno troškove postojanja programa investicionih podsticaja.

2. TEORIJSKE KONTROVERZE O NUŽNOSTI VOĐENJA INDUSTRIJSKE POLITIKE

Najčešće prihvaćen argument u korist industrijske politike ekonomska teorija vidi u prisustvu nesavršenosti tržišta koje se pojačavaju sa rastom međunarodne trgovine, kao i značajnim promenama u proizvodnoj strukturi i međunarodnoj konkurentnosti. Pristalice industrijske politike tvrde da je to jedini put koji donosi stvarni ekonomski rast i strukturne promene. Razvoj, u slučaju strukturnih promena, uključuje proizvodnju nove robe, novih tehnologija i prenošenje resursa iz tradicionalnih aktivnosti na one koje tek treba da se razvijaju. Ulaganje u nove industrije zahteva finansijske izdatke, ali ne i sigurne rezultate, pa samim tim izgleda preterano rizično za privatne zajmopisce. Iz tog razloga se neki ekonomisti zalažu za „preduzetničku državu“, koja traži nove mogućnosti za rast (Mazzucato, 2018). Pristalice ove tvrdnje smatraju da zemlje u razvoju nikada neće prestati da budu zavisne od strane pomoći, ukoliko ne budu koristile industrijsku politiku koja će da transformiše njihove domaće industrije i diverzifikuje njihove ekonomije. Nerazvijene zemlje su i dalje siromašne jer tržišta ne podstiču strukturne promene koje su potrebne. Tržišni propusti često nastaju jer firme nemaju adekvantne podsticaje da razmotre efekte svojih akcija na druge firme. Stoga se mogu udaljiti od aktivnosti koje nisu profitabilne za firmu, ali koje imaju pozitivne eksternalije na druge ekonomske aktere, kao što je npr. ulaganje u obrazovanje ili infrastrukturu. U svom radu „Industrijska politika za 21. vek“, Deni Rodrik je naveo dve najvažnije vrste eksternalija u kontekstu industrijske politike: informacione eksternalije (eng. information externalities) i koordinacione eksternalije (eng. coordination externalities) (Rodrik, 2004).

Protivnici industrijske politike tvrde da postojanje tržišnih neuspeha nije dovoljan razlog da opravda državnu intervenciju, jer postoje teškoće u postizanju dobro ciljanih i efikasnih intervencija u praksi. Propusti vlade mogu nastati kao neželjeni efekti horizontalne ili selektivne industrijske politike, jer one svojim intervencijama više ometaju tržište. Vladama često nedostaju informacije i sposobnost da dizajniraju efikasnu industrijsku politiku, te stoga izazivaju „zahtevanje rente“ (eng. *rent-seeking*) ponašanje kod ekonomskih subjekata. „Zahtevanje rente“ ili „uživanje rente“ je korišćenje resursa kompanije, organizacije ili pojedinca kako bi se stekla ekonomska dobit od drugih, bez recipročnih koristi društvu kroz stvaranje bogatstva npr. kada

kompanija lobira za dobijanje subvencija, grantova ili carinskih zaštita. Ove aktivnosti ne stvaraju nikakvu korist za društvo, već samo redistribuiraju resurse od poreskih obveznika do kompanije. Delimično zbog opasnosti od „zahtevanja rente“, trend u novoj industrijskoj politici je napuštanje tradicionalnih formi i okretanje industrijskoj politici zasnovanoj na olakšavajućoj, koordinativnoj ulozi, u skladu sa sistemskim pristupom. Propusti vlade su češći u zemljama u razvoju zbog slabijih kapaciteta vlada za dizajniranje i sprovođenje industrijske politike.

3. DRŽAVNI PODSTICAJI KAO DEO NOVE INDUSTRIJSKE POLITIKE SRBIJE

Efikasne politike su ključne za ekonomski oporavak zemalja. Budući da su određeni sektori više pogođeni novonastalom zdravstvenom i ekonomskom krizom, kreatori industrijske, monetarne i fiskalne politike će imati ozbiljan zadatak da podrže pogođena preduzeća i stanovništvo (Lutovac Đaković, Medan, 2021, str.19). Važna lekcija iz iskustva razvijenih industrijalizovanih zemalja je da uspešna industrijska politika zavisi od stepena usklađivanja instrumenata industrijske politike i institucija koje su uključene. Dakle, usklađivanje politika u okviru koherentnog paketa politika je složen i dinamičan proces. Glavni razlog je to što vlade kreiraju i sprovode politike tokom sprovođenja postojećih. Dakle, nova politika se nikada ne uvodi u vakumu institucija i politika. Stoga je izazov da se uskladi nova politika (ili skup instrumenata politike) sa postojećim paketom politika i institucija.

Aktivnost industrijske politike je ekonomski opravdana pod određenim okolnostima. U slučaju određenog broja tržišnih neuspeha, vladine intervencije mogu biti opravdane u procesu raspodele resursa među ekonomskim aktivnostima ili sektorima. Državni podsticaji su sastavni deo industrijske politike i jedna su od mera pomoću kojih država utiče na tržišni položaj pojedinih preduzeća. Oni se moraju primenjivati vrlo oprezno, uzimanjem u obzir njihovih pozitivnih i negativnih strana. Kao jedan od glavnih razloga za opravdanost državnih investicionih podsticaja navodi se njihov direktan efekat na povećanje obima investicija, rast zaposlenosti i stvaranje privlačnijeg poslovnog ambijenta za domaće i strane ulagače (Savić, Lutovac, 2019, str. 262).

„Državna pomoć je svaki stvarni ili potencijalni javni rashod, ili umanjeno ostvarenje javnog prihoda, kojim korisnik državne pomoći stiče povoljniji položaj na tržištu u odnosu na konkurente, čime se narušava ili postoji opasnost od narušavanja konkurencije na tržištu. Davalac

državne pomoći je Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, preko nadležnih organa i svako pravno lice koje upravlja i/ili raspolaže javnim sredstvima i dodeljuje državnu pomoć u bilo kom obliku” (Republika Srbija, Komisija za kontrolu državne pomoći, 2020, str. 4-5).

U Republici Srbiji u 2019. godini dodeljena je državna pomoć u ukupnom iznosu od 110.724 miliona dinara. Učešće državne pomoći u bruto domaćem proizvodu 2019. godine je iznosilo 2%, što je neznatni pad u odnosu na 2017. godinu kada je učešće državne pomoći u BDP-u u 2017. bilo 2,2%. (Republika Srbija, Komisija za kontrolu državne pomoći, 2020, str. 12).

Učešće u BDP-u državne pomoći dodeljene u sektoru industrije i usluga 2019. godine iznosilo je 1,4% i ostalo je na istom nivou kao u prethodnoj godini, dok je u blagom padu u odnosu na 2017. godinu. U apsolutnom iznosu, dodeljena državna pomoć sektorima industrije i usluga 2019. godine beleži rast u odnosu na prethodne dve izveštajne godine (Republika Srbija, Komisija za kontrolu državne pomoći, 2020, str. 18).

Državna pomoć u Republici Srbiji je 2019. godine dodeljivana putem sledećih instrumenata:

- subvencija;
- poreskih podsticaja (poreski kredit, prestanak poreskog duga, otpis poreza);
- zajmova – povoljnih kredita;
- garancija;
- ostalih instrumenata (prodaja nepokretnosti u javnoj svojini bez naknade ili po ceni nižoj od tržišne, oslobađanje od plaćanja taksi, feed-in tarifama) (Republika Srbija, Komisija za kontrolu državne pomoći, 2020, str. 24).

Subvencije su najzastupljeniji instrument državne pomoći putem kojeg je 2019. godine dodeljeno 55,4% ukupno dodeljene državne pomoći (Republika Srbija, Komisija za kontrolu državne pomoći, 2020, str. 25).

4. EMPIRIJSKO ISTRAŽIVANJE UTICAJA DRŽAVNIH PODSTICAJA NA ZAPOSLENOST U INDUSTRIJI SRBIJE

U radu, zaposlenost je analizirana kod uspešno realizovanih investicionih projekata u periodu od 2006. do marta 2017. godine. Radi se o projektima kod kojih su dodeljivana sredstva podsticaja, a koji su uspešno realizovani (izvršena ulaganja, zaposlena nova lica, uspešno završen period monitoringa, održan broj novo zaposlenih). Istraživanje je urađeno na osnovu podataka iz

Ministarstva privrede, kod projekata koji su korisnici podsticaja za privlačenje investicija i novog zapošljavanja u Republici Srbiji u periodu od 2006. do marta 2017. godine (Više o ovome pogledati u: Lutovac, M. (2020). *Nova industrijska politika kao pretpostavka efikasnog razvoja industrije Srbije*).

Doktorska disertacija. Beograd: Ekonomski fakultet. U svrhu sprovođenja ovog istraživanja koristi se *t*-test za zavisne uzorke i *Hi-kvadrat* test prilagođenosti. Kod Studentovog *t*-testa analiziraju se eksperimentalne jedinice pre i posle dobijanja podsticajnih sredstava, a *Hi-kvadrat* testom prilagođenosti ispitano je da li raspodela broja zaposlenih posle podsticajnih sredstava odstupa od očekivane raspodele.

4.1. T-test za zavisne uzorke

T-test za zavisne uzorke je statistička procedura koja se koristi da bi se ispitale razlike između

srednjih vrednosti skupova iz kojih potiču takvi uzorci. Ovim testom upoređuje se srednja vrednost neke promenljive u dve grupe povezanih ljudi ili slučajeva, ili upoređuje srednja vrednost promenljive jedne grupe koja je ispitivana u dva različita vremenska perioda (Ross, Willson, 2017, str.17-19).

Predmet ovog istraživanja su 54 uspešno realizovana investiciona projekta kod kojih se analizira zaposlenost pre i posle dobijanja podsticajnih sredstava (u daljem istraživanju pretpostaviće se da se radi o slučajnom uzorku). Iako su bila 72 preduzeća, zbog podataka koji nedostaju za 18 preduzeća, efektivan uzorak iznosi 54 preduzeća. Cilj je da se proveri da li podsticaji za otvaranje novih radnih mesta pozitivno utiču na rast zaposlenosti u preduzećima korisnicima investicionih podsticaja. U nastavku je data tabela sa deskriptivnim statistikama koje oslikavaju rezultate sprovedene analize.

Tabela 1. Deskriptivne mere zaposlenosti u uzorku od 54 preduzeća

	Srednja vrednost	Veličina uzorka	Standardna devijacija	Standardna greška sredine
Zaposlenost pre subvencija	106,5926	54	173,99236	23,67736
Zaposlenost posle subvencija	231,0185	54	245,23439	33,37217

Izvor: na osnovu izlaza iz SPSS-a

Prva kolona pokazuje srednju vrednost zaposlenosti u posmatranim preduzećima pre dobijanja podsticaja i srednju vrednost zaposlenosti posle dobijanja podsticaja. Uočava se da je zaposlenost nakon dobijanja podsticaja značajno porasla u posmatranom uzorku. Druga kolona pokazuje veličinu uzorka sa kojim se radi analiza. U trećoj i četvrtoj koloni nalaze se vrednosti standardne devijacije iz uzorka kao i standardne greške sredine.

Nakon datih teorijskih napomena i objašnjenja, u cilju provere istraživačke hipoteze, postavljaju se sledeće statističke hipoteze:

H_0 : Nema razlike u prosečnoj zaposlenosti pre i posle podsticajnih sredstava (odnosno $H_0: \mu_1 - \mu_2 = 0$, gde je μ_1 prosečan broj zaposlenih pre dobijanja podsticajnih sredstava, a μ_2 prosečan broj zaposlenih posle dobijanja podsticajnih sredstava),

H_1 : Zaposlenost je veća posle podsticajnih sredstava (odnosno $H_1: \mu_2 > \mu_1$).

Dakle, koristi se jednosmerni test. Izračunava se *t*-statistika na sledeći način. Najpre, sa d_i se obeležava vrednost razlike usklađenih parova vrednosti promenljive iz dva zavisna uzorka, a sa n broj parova ($n = 54$) (Prica et al., 2017, str. 54). Dalje, neka je:

$$\bar{d} = \frac{1}{n} \sum_{i=1}^n d_i, \quad (1)$$

uzoračka sredina razlika. Standardna devijacija razlika usklađenih parova se računa po obrascu:

$$S_D^2 = \frac{1}{n-1} (\sum_{i=1}^n d_i^2 - n \cdot \bar{d}^2), \quad (2)$$

a odgovarajuća *t*-statistika je oblika:

$$t = \frac{\bar{d}}{S_D / \sqrt{n}} \quad (3)$$

i ima $n - 1$ stepeni slobode.

Rezultati testa su dobijeni primenom programskog paketa SPSS, čiji izlazni rezultat prikazuje Tabela 2.

Tabela 2. Rezultati jednosmernog t -testa na osnovu zavisnih uzoraka

	Srednja vrednost	Statistika	Stepeni slobode	p -vrednost
Zaposlenost pre subvencija	-124,42593	-3,511	53	0,0005
Zaposlenost posle subvencija				

Izvor: na osnovu izlaza iz SPSS-a

Rezultati koje prikazuje Tabela 2. pokazuju da realizovana vrednost t -statistike iznosi $-3,511$. Kako p -vrednost iznosi $0,0005$, što je manje od $0,05$, može se zaključiti da postoji dovoljno dokaza da se odbaci nulta hipoteza i da se potvrdi tvrdnja da se zaposlenost povećala posle dobijanja podsticajnih sredstava.

4.2. Hi-kvadrat test prilagođenosti

Testom prilagođenosti se testira nulta hipoteza da ostvarene frekvencije u eksperimentu slede određenu ili teorijsku raspodelu. Test je nazvan testom prilagođenosti zato što se testira nulta hipoteza da se ostvarene frekvencije „dobro prilagođavaju“ određenom modelu (Mann, 2009, str. 543).

Na početku ovog istraživanja dobijeni su podaci iz Ministarstva privrede Republike Srbije o zaposlenima po preduzećima.

Preduzeća su podeljena u pet kategorija. Prvu kategoriju čine preduzeća kod kojih je ugovorom

predviđen broj zaposlenih od 1 do 50 (takvih preduzeća ima 14), drugu grupu čine preduzeća kod kojih je ugovorom predviđeno od 51 do 60 zaposlenih (ima 17 preduzeća), treću od 61 do 110 (ima 14 preduzeća), četvrtu od 111 do 200 (ima 13 preduzeća) i petu grupu čine preduzeća kod kojih je ugovorom predviđeno od 201 do 1750 (ima 14 preduzeća). Ovakva raspodela broja zaposlenih predviđenih ugovorom u ovom istraživanju predstavlja očekivanu raspodelu.

U ovom istraživanju se ispituje da li raspodela broja zaposlenih posle podsticajnih sredstava u 72 uspešno realizovana investiciona projekta odstupa od očekivane raspodele.

Da bi se testirala ova hipoteza, primenjuje se sledeći postupak. Najpre se formuliše nulta i alternativna hipoteza :

H_0 : Nije došlo do promene u raspodeli broja zaposlenih posle podsticajnih sredstava, odnosno empirijska raspodela ne odstupa značajno od očekivane,

Tabela 3. Distribucija preduzeća prema broju zaposlenih

Broj zaposlenih	Empirijska (ostvarena) frekvencija (O)	Očekivana frekvencija (E)
Prva kategorija (1-50)	7	14
Druga kategorija (51-60)	5	17
Treća kategorija (61-110)	16	14
Četvrta kategorija (111-200)	19	13
Peta kategorija (201-1750)	25	14
Ukupno	72	72

Izvor: obrada autora na bazi podataka dobijenih iz Ministarstva privrede Republike Srbije

H_1 : Došlo je do promene u raspodeli broja zaposlenih posle podsticajnih sredstava, odnosno došlo je do odstupanja od očekivane raspodele.

Statistika testa prilagođenosti se izračunava na sledeći način:

$$\chi^2 = \sum \frac{(O-E)^2}{E}, \quad (4)$$

a broj stepeni slobode je :

$$df = k - 1, \quad (5)$$

gde je k broj kategorija, u ovom slučaju 5.

U Tabeli 4. nalaze se rezultati sprovedenog testa.

Tabela 4. Rezultati Hi-kvadrat testa prilagođenosti

	Vrednost statistike testa	Broj stepeni slobode	<i>p</i> -vrednost
Hi-kvadrat test	23,992	4	0,000

Izvor: na osnovu izlaza iz SPSS-a

Kako je *p*-vrednost manja od bilo kog nivoa značajnosti, donosi se odluka o odbacivanju H_0 i zaključuje se da je došlo je do promene u raspodeli broja zaposlenih posle podsticajnih sredstava, odnosno da je došlo do odstupanja od očekivane raspodele.

Celokupno empirijsko istraživanje je pokazalo da podsticaji za otvaranje novih radnih mesta u Srbiji pozitivno utiču na rast zaposlenosti u industriji.

ZAKLJUČAK

U teoriji i praksi industrijska politika ima dugu istoriju i javlja se sa početkom kapitalizma. Značaj industrijske politike menjao se zbog promena u nacionalnim privredama i globalnoj ekonomiji, posebno u poslednje dve decenije. U modernoj ekonomskoj teoriji nova industrijska politika može se definisati kao: „primena niza mera i praktičnih politika koje sprovode javne institucije kako bi se stvorilo povoljno poslovno okruženje i ohrabrilo otvaranje novih preduzeća“ (Vlada Republike Srbije, 2011, str. 39). Tokom prethodnih decenija uočava se postepeni prelazak na horizontalnu industrijsku politiku kojom se poboljšava ukupna industrijska konkurentnost. Nove industrijske politike obuhvataju raspon koji obuhvata uključivanje u globalni lanac vrednosti, ekonomiju zasnovanu na znanju i novu industrijsku revoluciju.

Nova industrijska politika Srbije će biti usmerena na stvaranje povoljnog poslovnog ambijenta, otklanjanje tržišnih i vladinih propusta, zadovoljenje specifičnih potreba zasebnih sektora sa proizvodima i uslugama sa visokom dodatnom vrednošću. Na taj način stvoriće se uslovi za povećanje konkurentnosti industrije Srbije, integraciju u globalne lance vrednosti, razvoj ekonomije zasnovane na znanju, izgradnju sektora vezanih za ciljeve održivog razvoja i konkurentno pozicioniranje srpske industrije za Četvrtu industrijsku revoluciju (Lutovac, 2020, str. 205).

Kao jedan od najvažnijih razloga koji opravdava državne investicione podsticaje u Srbiji navodi se njihov konkretan efekat na otvaranje novih radnih mesta, odnosno povećavanje zaposlenosti u zemlji. Na osnovu sprovedene empirijske analize u radu može se zaključiti da je otvaranje novih radnih

mesta u Srbiji pozitivno uticalo na rast zaposlenosti u industriji i ukupnoj privredi.

LITERATURA

- [1] Lutovac, M. (2020). Nova industrijska politika kao pretpostavka efikasnog razvoja industrije Srbije. Doktorska disertacija. Beograd: Ekonomski fakultet.
- [2] Lutovac Đaković. M., Medan, N. (2021). Ekonomske posledice pandemije virusa COVID-19 na industriju Srbije. *IX Internacionalni naučni skup, 9th International Scientific Symposium*. Bijeljina, 18. jun 2021. godine. Fakultet poslovne ekonomije Bijeljina Univerziteta u Istočnom Sarajevu, str. 19.
- [3] Mann, P. (2009). *Uvod u statistiku*. Beograd: Ekonomski fakultet, Centar za izdavačku delatnot, str. 543.
- [4] Mazzucato, M. (2013). *The Entrepreneurial State*. Anthem Press.
- [5] Prica, I., Chroneos, Krasavac, B., Petrović, M., Čolić, L. (2017). *Primena tehnika multivarijacione analize u marketinškim istraživanjima*. Beograd: Ekonomski fakultet, Centar za izdavačku delatnost, str. 54.
- [6] Rodrik, D. (2004). *Industrial Policy for the Twenty-First Century*. KSG Faculty Research Working Paper Series, Cambridge, MA: Harvard University, str. 3.
- [7] Ross, A., Willson, V. (2017). *Basic and Advanced Statistical Tests. Writing Results Sections and Creating Tables and Figures*. Springer Nature Switzerland AG., str. 17-19.
- [8] Republika Srbija, Komisija za kontrolu državne pomoći (2020). Izveštaj o dodeljenoj državnoj pomoći u Republici Srbiji 2019. godine. Beograd: Republika Srbija.
- [9] Savić, Lj., Lutovac, M. (2019). Industrial policy and state incentives in Serbia. *Ekonomika preduzeća*. Beograd: Savez ekonomista Srbije, str. 261-272.
- [10] Vlada Republike Srbije (2019). *Strategija industrijske politike Republike Srbije od 2021. do 2030. godine*. Beograd: Republika Srbija, str. 39.

SUMMARY

In recent times, there is a need to reconsider the importance of industrial policy, mostly due the global economic crisis and the crisis caused by the COVID-19 pandemic. Hence the renewed interest in industrial policy, which is seen as a potentially effective instrument in inducing structural transformation and economic growth, has appeared.

The most commonly accepted argument in favor of industrial policy economic theory sees in the presence of market failures that intensify with the growth of international trade, as well as significant changes in production structure and international competitiveness. Proponents of industrial policy argue that this is the only path that brings real economic growth and structural changes. Opponents of industrial policy argue that the existence of market failures is not a sufficient reason to justify state intervention, as there are difficulties in achieving well-targeted and effective interventions in practice.

New industrial policy of Serbia will be aimed at creating a favorable business environment, eliminating market and government failures, meeting the specific needs of separate sectors with products and services with high added value. In that way, conditions will be created for increasing the competitiveness of Serbian industry, integration into global value chains, development of knowledge-based economy, construction of sectors related to sustainable development goals and competitive positioning of Serbian industry for Industry 4.0.

State incentives are integral part of industrial policy and are one of the measures by which the state influences the market position of individual companies. They must be applied very carefully, taking into account their positive and negative sides.

In this paper, employment is analyzed in successfully implemented investment projects in the period from 2006 until March 2017. These are projects in which incentives have been allocated for attracting investments and new employment in the Republic of Serbia, and which have been successfully implemented. For the purpose of conducting this research, t-test for dependent samples and a Chi-square test are used. t-test analyzes the experimental units before and after receiving the incentives, and the Hi-square test examined whether the distribution of the number of

employees after the incentives deviates from the expected distribution. The empirical research has shown that incentives for job creation in Serbia have a positive effect on employment growth in industry.